# İki Farklı Bölgedeki Üniversite Hastanelerinde Çalışan Hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri ve Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi

Zuhal BAHAR*, Sebahat GÖZÜM**, Ayşe BEŞER*, Cantürk ÇAPIK***, Aygül KISSAL****, Nihal GÖRDES***** AYDOĞDU, Fatma ERSİN******

**Öz**

**Amaç:** Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin batı ve doğu'sunda yer alan iki üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım durumlarının değerlendirilmesidir. **Yöntem:**Karşılaştırmalı tanımlayıcı tipte olan bu çalışma Türkiye'nin doğu ve batı'sında yer alan iki üniversite hastanesinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini iki hastanede çalışan tüm hemşireler, örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler oluşturmuştur. Veriler Sosyo-Demografik Özellikler Bilgi Formu ve Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin %78.9'u ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin %95.5'i eğitimleri süresince araştırma dersi almıştır ve Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin %11.9'u ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin %9.8'i düzenli olarak hemşirelik dergisi okumaktadır. Her iki hastanede çalışan hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırılmasında yalnızca kurum alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken ($p = .000$) sunum, hemşire, ve araştırma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > .05$). **Sonuç:** Araştırma kullanımını etkileyen en önemli etmenlerden bir tanesi organizasyonel faktörlerdir. Buna yönelik olarak yöneticiler kurumlarda araştırma kültürü oluşturmada stratejiler geliştirmeli, hastanelerde hemşirelik araştırma merkezleri kurularak, hemşirelik fakülte/yüksekokulları ve hastane işbirliği ile çalışmalar yürütülmelidir. Hizmetiçi eğitimler düzenlenerek araştırma bulgularının paylaşımı sağlanmalı ve ulusal araştırma merkezleri kurulmalıdır.

**Anahtar Kelimeler:** Araştırma Kullanımı, Engeller, Hemşirelik.

**Abstract**

**Barriers To And Factors Affecting Use Of Research Findings By Nurses In University Hospitals In Two Different Regions Of Turkey**

**Aim:** The aim of this study was to evaluate use of nursing research findings by nurses in two University hospitals in the west and east of Turkey. **Methods:** This is a descriptive and comparative study and is being conducted in two university hospitals in the west and east of Turkey. The study population includes all nurses working at these two hospitals. Sampling will not be performed and all nurses accepting to participate in the study are going to be included in the study. Data are being collected with Socio-Demographic Characteristics Form and Barriers to Research Findings Scale. For analysis of the data, importance test of difference between two groups and ANOVA analysis were used. **Results:** Seventy-eight point nine percent of the nurses at Atatürk University Hospital and 95.5% of the nurses at Ege University Hospital took a research course. Eleven point nine percent of the nurses at Atatürk University Hospital and 9.8% of the nurses at Ege University Hospital noted that they read a nursing journal regularly. The only significant difference between the nurses at Atatürk University Hospital and the nurses at Ege University Hospital was in the subscale of setting ($p < .05$). However, there was no significant difference in the subscales of nurse, presentation and research ($p > .05$). **Conclusion:** Effects of organizational factors were more predictive of research utilization. The nurses had perceived barriers to research utilization to a moderate degree. Administrators should develop strategies directed towards creating a research culture. Nursing research centers should be established in hospitals. Nursing schools and hospitals should cooperate in conduction of research projects. In-service training programs should be offered to spread research findings. National research centers which will help to spread research findings among nurses should be established.

**Key Words:** Research Utilization, Barriers, Nursing.

**Geliş tarihi: 22.04.2015 Kabul tarihi: 10.01.2015**

Her meslek kendi mesleki bilgi yapısını ve uygulamalarını geliştiren bilimsel araştırmalara gereksinim duyar. Hemşirelik alanında bu gereksinimin doğmasında hemşireliğin diğer mesleklerden ayrı, kendi bilgi yapısını oluşturarak değişim yapmasının zorunluluğu önemli bir etken olmaktadır (Emiroğlu, Ünlü, Terzioğlu ve Bulut, 2005). Hemşirelikte bilimsel nitelikte araştırmaların yapılması, bu araştırmalardan elde edilen sonuçların hemşirelik uygulamalarına aktarılması, bakımın kalitesini arttıracak bunun yanı sıra hemşireliğin profesyonel gelişimini hızlandıracaktır. Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) etik kodları hemşirelik bakımının geliştirilmesinde hemşirelerin aktif rol oynaması gerektiğini ve uygulamalarında hemşirelik araştırmalarını kullanmalarının önemli olduğunu bildirmektedir (ICN, 2006).

Hemşirelerin çalışma yaşamlarında araştırmaların rolünün artmasına karşın hemşireler araştırma sonuçlarını bakım sürecinde etkili bir şekilde kullanmamaktadır (Polit ve Hungler, 1995). Hemşirelik uygulamalarında araştırma kullanımını artırmak için araştırma kullanım engellerinin belirlenip, bu engellere yönelik özel girişimlerin planlanması gerekmektedir (Kajermo ve ark. 2008). Yapılan çalışmalarda bir çok hemşirenin araştırma kullanım engelleri arasında, hemşirelik araştırmalarına ilişkin bilgilerinin yeterli olmadığı belirtilmektedir (Retsas, 2000; Yava, 2009). Veeramah (1995), hemşirelerin araştırmanın önemine ilişkin olumsuz algılamalarının hem araştırmalara katılımları hem de araştırma sonuçlarının kullanımına etki ettiğini vurgulamaktadır. Yapılan çalışmalarda, hemşirelerin araştırmalara ulaşmaları ve sonuçları kullanmaları arasındaki engellerde benzer sonuçlar ortaya koyulmaktadır. Bu engeller arasında, otorite eksikliği, araştırmaları okumada ve yeni fikirlerin ortaya koyulmasında zaman yetersizliği, ekip çalışmasının zayıf olması, araştırmaları eleştirel oku-

*Prof. Dr. Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, **Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, ***Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Sağlık Biimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, ****Yrd. Doç. Dr. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, *****Yrd. Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi E-Mail: nihalgordes@gmail.com, ******Yrd. Doç. Dr. Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu

mada bilgi eksikliği ön planda yer almaktadır (Björvell, 1998; Chau, Lopez ve Thompson, 2008; Hutchinson ve Johnston, 2004; Kajermo, Nordström, Krusebrant, Sitzia, 2001; Thomson et all., 2008). Adams (2001) yaptığı kalitatif çalışmada, zaman yetersizliği, araştırmalara ulaşım problemi ve araştırmanın kalitesinin değerlendirilememesinin en önemli engeller olduğunu saptamıştır. Farklı bir sonuç olarak Kajermo ve arkadaşları (2008) araştırma kullanımında yoğun iş temposu, net olmayan işyeri amaçları, yetersiz rehberlik ve hemşirelerin akademik derecelerinin olmamasını en önemli engel olarak göstermiştir. Schoonover (2009) çalışmasında hemşirelerin araştırma kullanımına ilişkin engelleri arasında kurumsal desteğin olmaması, hemşirelerin hasta bakım protokolünü değiştirmede otoritesinin yetersiz olması, zaman eksikliği ve araştırmalardan haberdar olmaması yer almaktadır. Olade (2004) kırsal alanda çalışan hemşirelerin araştırmalarında danışmanlık alacakları birinin olmamasını araştırma yapma ve kullanma engelleri olarak belirlemiştir. Eğitici hemşirelerle yapılan bir başka çalışmada, hemşirelerin otoritelerinin yetersiz olması, yeni fikirlerin uygulamada kullanılmasına ilişkin hemşirelerin yeterince zamanlarının olmaması araştırma kullanımında en çok algılanan engeller arasında belirtilmiştir (Strickland ve O'Leary-Kelley, 2009). Demografik verilerle ilgili (yaş, eğitim, mesleki deneyim gibi) pek çok çalışmada araştırma kullanım engelleri incelenmiş ancak açık bir ilişki belirlenememiştir (Kajermo, ve ark., 2010).

Türkiye'de hemşirelik araştırmaları 1955 yılında yapılmaya başlamış olup, araştırma kullanımını artırmaya yönelik olumlu gelişmeler olmasına rağmen yapılan çalışmalar hemşirelerin araştırmaları uygulamalarda yeterince kullanmadığını yansıtmaktadır (Emiroğlu, Ünlü, Terzioğlu ve Bulut, 2005; Khorshid, 1996; Yava ve ark., 2009; Yava ve ark., 2007). Platin (2000), Türkiye'de hemşirelerin araştırma yapma konusunda bilgi gereksinimi olduğu, yurt dışındaki çalışmaların dil yetersizliği nedeniyle yeterince okunamadığını belirtmiştir. Ayrıca hemşirelerin araştırmaların yararına genellikle inandıklarını ancak araştırma sonuçlarının kliniğe uygulanabilir olmadığını, hemşirelik sorunlarına çözüm üretmediklerini düşündüklerini vurgulamıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalar hemşirelerin uygulamalarda araştırma sonuçlarını kullanma ve kullanmama durumlarında öne çıkan nedenleri ortaya koymaktadır. Emiroğlu ve arkadaşları (2005) hemşirelerin %49.8'inin araştırma sonuçlarını uygulamada kullandıklarını saptamıştır. Aynı çalışmada, bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin %59.5'i yaptıkları araştırma sonuçlarını uygulamada kullandıklarını belirtmişlerdir. Khorshid (1996) lisans mezunu hemşirelerle yaptığı çalışmada, hemşirelerin %39.1'inin daha önce bir araştırma yürüttüğü, %30'unun ise mesleki dergileri takip ettiğini belirlemiştir. Yava ve arkadaşları (2007) hemşirelerin %90.8'inin hemşirelik alanında yayınlanan bilimsel bir dergiyi takip etmediklerini, hemşirelerin sağlık kurumlarında araştırma geliştirme gibi merkezlerin kurulmasını istediklerini saptamışlardır. Aynı çalışmada hemşirelerin araştırma kullanım engelleri arasında, kendilerini uygulamaları değiştirmek için yeterli güce sahip görmedikleri (%63.6), işyerlerinde araştırmaları okumak için yeterli zamana sahip olmadıklarını (%54.0) ve hemşirelik uygulamaları için yeterli imkanlarının olmadıklarını (%52.8) bildirmişlerdir. Yava ve arkadaşları (2008) kardiyoloji ve kardiyovasküler cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım engellerini belirledikleri çalışmalarında, hemşirelerin %98'inin düzenli bir bilimsel dergi takip etmedikleri, algılanan en önemli engeller arasında zaman, işbirliği ve bireysel otorite eksikliği olduğunu belirlemişlerdir. Aynı çalışmada hemşireler, araştırmaların uygulanması ve sonuçların kullanılması için yönetimsel destek sağlanmasını ve araştırma eğitimi verilmesini önermişlerdir.

Türkiye'de, hemşirelik araştırma sonuçlarının klinik uygulamalardaki yerinin belirlenmesi ile ilgili veriler sınırlıdır. Hemşirelerin araştırma sonuçlarına ulaşma ve bu sonuçları uygulamaya aktarma ile ilgili yaşanılan güçlüklerin belirlenmesi, soruna yönelik girişimlerin planlanması bakımından önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye'nin doğu ve batısında bulunan iki üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin hemşirelik araştırmalarını kullanma durumlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

## Yöntem

***Araştırmanın Tipi:*** Araştırma karşılaştırmalı tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

***Araştırmanın Yeri:***Araştırma Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yürütülmüştür.

***Evren ve Örneklem:*** Araştırmanın evrenini bu hastanelerde çalışan hemşireler oluşturmaktadır. Örneklem seçilmeyerek araştırmaya katılmayı kabul eden tüm hemşireler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmaya katılan Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin yaş ortalaması 28.11 ± 4.48, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin yaş ortalaması 26.03 ± 2.29'dir. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin %79.6'sı lisans mezunu ve %65.4'ü evli, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin %93'ü lisans mezunu ve %64.7'si bekardır.

***Veri Toplama Araçları:*** Araştırmada Sosyo-Demografik Özellikler Bilgi Formu ve Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği kullanılmıştır.

*Sosyo-Demografik Özellikler Bilgi Formu; a*raştırıcılar tarafından ilgili literatür ışığında ha-zırlanan 21 sorudan oluşmaktadır.

*Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği;* 1980'li yıllarda Amerika'da geliştirilmiş ve daha sonra Funk, Champagne, Wiese, ve Tornquist (1991) tarafından modifiye edilmiştir. Orijinal ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek alt boyutlarının Cronbach Alpha katsayıları aşağıdaki gibidir;

*Hemşire:* Hemşirelerin araştırmaya verdiği değer, beceri ve farkındalıkları (8 madde, Cronbach Alpha katsayısı: .80).

*Kurum:* Çalışma ortamından algılanan engeller ve sınırlılıklar (8 madde, Cronbach Alpha katsayısı: .80).

*Araştırma:* Araştırmaların kalitesi (6 madde, Cronbach Alpha katsayısı: .72).

*Sunum:* Araştırmanın anlaşılırlığı ve kullanılabilirliği (6 madde, Cronbach Alpha katsayısı: .65).

Ölçeğin ülkemiz için geçerlik ve güvenirlik çalışması Bayık ve arkadaşları tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Ölçek 29 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer almayan, ama ülkemizde Türkçe araştırmaların sınırlılığı ve yabancı dilde yayınlanan çalışmalara ulaşma gereği düşünülerek "araştırmaların yabancı dilde yayınlanmasının ne derece engelleyici olduğu" sorusu eklenmiştir (Erdoğan, 2008). Ölçek dörtlü likert tipi olup, ölçek maddeleri 1-4 arasında yanıtlanmaktadır (1-hiç engel değil, 2-az engel, 3-orta derecede engel, 4-çok engel). Ayrıca "fikrim yok" seçeneği alternatif olarak ölçekte yer almaktadır. Her bir alt ölçe-

ğin puanları, yanıtlayanların toplam puanları hesaplandıktan sonra alt ölçekteki madde sayısına bölünerek hesaplanmaktadır. Fikrim yok yanıtı sonuçların hesaplanmasında kullanılmamaktadır. Ölçekteki 30 madde olup her bir madde 0-4 puan arasında puanlanmaktadır. Ölçeğin genel puan ortalaması 0–120'dir. Alt grup ve genel puan ortalamaları arttıkça ölçekte yer alan maddelerin engel olarak algılanma durumları da artmaktadır. Ölçek puanlamasında 30. Madde: Araştırmaların yabancı dilde yayınlanması ve 27. Madde: Araştırmalardan elde edilen aşırı bilginin hemşireleri sıkması maddeleri toplam puanda yer almakta ancak herhangi bir alt boyuta dahil edilmemektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği 300 hemşire örneklem grubunda test edilmiştir. Yapı geçerliği kapsamında KMO değeri olarak hesaplanan örneklem yeterliliği 0.89 ve Barlett's Test of Sphericity ($\chi^2$=3384.02, p <0.000) örneklem sınama büyüklüğü analizi değerinin faktör analizi için yeterli olduğu bulunmuştur. Ölçek için belirlenen iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha 0.92'dir. Alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları ise; hemşirelik alt boyutu için 0.78, sunum alt boyutu için 0.73, araştırma alt boyutu için 0.75, çalışma ortamı alt boyutu için 0.80 olarak saptanmıştır. Bu ölçüm değerlerinin geçerli ve güvenilir olduğu ve ölçeğin Türk toplumun için kullanılabileceği sonucuna varılmıştır (Bayık, Özsoy, Uysal, Ardahan ve Özkahraman 2005).

***Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri:*** *Araştırmanın bağımlı değişkeni;* Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği'nden elde edilen puan ortalamalarıdır.
*Araştırmanın bağımsız değişkeni;* Sosyodemografik özelliklerdir.

***Verilerin Analizi****:* Verilerin analizi için SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ile Araştırma kullanım Engelleri Ölçeği'nden elde edilen puanların karşılaştırılmasında iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

***Araştırma Etiği:*** Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi etik kurulundan onay alınmıştır. Bunun yanı sıra hemşirelere araştırmanın amacı açıklanarak katılmayı kabul eden hemşireler araştırma kapsamına alınmıştır.

## Bulgular

Türkiye'nin doğu ve batısında bulunan iki üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin hemşirelik araştırmalarını kullanma durumlarının değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmaya, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nden 110 hemşire, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nden 133 hemşire katılmıştır. Çalışmada Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %72.9'u servis hemşiresi olarak ve ortalama 7.62 ± 4.49 yıldır çalışmaktadır. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %60.9'u yoğun bakım ve ameliyathane gibi özel alanlarda ve ortalama 2.92 ± 1.30 yıldır çalışmaktadır. Her iki üniversite hastanesinde de hemşirelerin yarısından daha fazlası dahili birimlerde görev almaktadır. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin %55.7'si, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin %62.4'ü gündüz ve gece nöbetleri şeklinde çalışmaktadır (Tablo 1). Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşireleri çalışma saatleri içerisinde ortalama 32.98 ± 16.88 hastaya bakım verirken, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşireleri ortalama 14.26 ± 12.79 hastaya bakım vermektedirler (Tablo 1).

***Tablo 1. Hemşirelerin Görevlerine, Çalıştıkları Servislere, Çalışma Sistemlerine ve Saatlerine Göre Dağılımları***

| | **Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi** | | **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi** | |
|---|---|---|---|---|
| | **Sayı** | **%** | **Sayı** | **%** |
| **Görevleri** | | | | |
| Servis Hemşiresi | 78 | 72.9 | 47 | 35.3 |
| Servis Sorumlu Hemş. | 15 | 14.0 | 5 | 3.8 |
| Özel Alanlar* | 14 | 13.1 | 81 | 60.9 |
| Toplam | 107 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Çalıştıkları Servisler** | | | | |
| Dahili Birimler | 70 | 65.4 | 87 | 65.2 |
| Cerrahi Birimler | 40 | 34.6 | 46 | 34.8 |
| Toplam | 110 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Çalışma Saatleri** | | | | |
| Sürekli Gündüz | 42 | 39.6 | 8 | 6.0 |
| Sürekli gece | 5 | 4.7 | 42 | 31.6 |
| Gündüz-Gece Nöb. | 59 | 55.7 | 83 | 62.4 |
| Toplam | 106 | 100 | 133 | 100 |

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin çalıştıkları birimde internete erişememe, araştırma

deneyiminin olmaması, öğrencilikleri süresince araştırma dersi almama, veri tabanlarına ulaşamama durumları Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinden daha yüksektir. Buna karşın Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinden daha fazla araştırma kursuna katılmışlardır ve yayınlara ulaşmada ekonomik yetersizliği daha az yaşadıklarını bildirmişlerdir. Her iki üniversitede çalışan hemşirelerin yaklaşık yarısı Türkçe yayın sıkıntısı yaşamadıklarını bildirmişlerdir ve hemşirelerin büyük çoğunluğunun herhangi bir hemşirelik dergisi takip etmediği saptanmıştır (Tablo 2).

Atatürk Üniversitesi'nde çalışan hemşirelerin araştırma kullanımı ile ilgili en fazla algılanan engelleri arasında;

1. Araştırmaların yabancı dilde yayınlanması (%77.3)
2. Hemşirelik araştırmalarının açık ve anlaşılır bir dille yazılmaması (%76.4)
3. Hemşirelerin araştırma okuyacak zamanları olmaması (%75.5)
4. Hemşirelik araştırmaları ile hemşirelik uygulamalarının ilgisiz olması (%73.7)
5. Hemşirelik araştırmalarının farklı gruplar üzerinde tekrarlanmaması (%72.7) yer almaktadır.

Ege Üniversitesinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanımı ile ilgili en fazla algılanan engeller arasında ise;

1. Araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması (%86.4)
2. Hekimlerin araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde hemşirelerle işbirliği yapmaması (%84.2)
3. Hemşirelerin, araştırma sonuçlarını uygulamaya geçirmelerini diğer çalışanların desteklememesi (%82.7)
4. Hemşirelerin, çalıştıkları ortamlarda yeni görüşleri uygulamaya geçirecek yeterli zamanlarının olmaması (%82.0)
5. Hemşirelik uygulamalarının değiştirilmesinin gereğini ortaya koyan yazılı bir belgenin olmaması (%80.5) yer almaktadır (Tablo 3).

***Tablo 2. Hemşirelerin Araştırma Kullanım Durumlarına İlişkin Özellikleri***

| | **Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi** | | **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi** | |
|---|---|---|---|---|
| | **Sayı** | **%** | **Sayı** | **%** |
| **Hemşirelerin İnternet Erişimi** | | | | |
| Hayır | 66 | 60.6 | 59 | 44.4 |
| Evet | 43 | 39.4 | 74 | 55.6 |
| Toplam | 109 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Araştırma Deneyimi** | | | | |
| Hayır | 89 | 82.4 | 52 | 39.1 |
| Evet | 19 | 17.6 | 81 | 60.9 |
| Toplam | 108 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Araştırma Dersi Alma Durumları** | | | | |
| Hayır | 79 | 72.5 | 17 | 12.8 |
| Evet | 30 | 27.5 | 116 | 87.2 |
| Toplam | 109 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Araştırma Kursu Alma Durumları** | | | | |
| Hayır | 86 | 78.9 | 127 | 95.5 |
| Evet | 23 | 21.1 | 6 | 4.5 |
| Toplam | 109 | 100 | 133 | 100 |
| **Hemşirelerin Yayınlara Ulaşmada Ekonomik Yetersizlik Durumu** | | | | |
| Hayır | 88 | 83.0 | 69 | 52.7 |
| Evet | 18 | 17.0 | 62 | 47.3 |
| Toplam | 106 | 100 | 131 | 100 |
| **Hemşirelerin Veri Tabanlarına Ulaşım Durumu** | | | | |
| Hayır | 82 | 82.8 | 51 | 45.1 |
| Evet | 17 | 17.2 | 62 | 54.9 |
| Toplam | 99 | 100 | 113 | 100 |
| **Hemşirelerin Türkçe Yayın Sıkıntısı Yaşama Durumu** | | | | |
| Hayır | 53 | 52.0 | 71 | 56.8 |
| Evet | 49 | 48.0 | 54 | 43.2 |
| Toplam | 102 | 100 | 125 | 100 |
| **Hemşirelik Dergisi Takip Etme** | | | | |
| Hayır | 96 | 88.1 | 120 | 90.2 |
| Evet | 13 | 11.9 | 13 | 9.8 |
| **Toplam** | 109 | 100 | 133 | 100 |

***Tablo 3. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hemşirelerinin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği Alt Boyutlarının Yüzdeleri***

| | **Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi 'Orta Derecede Engel' 'Çok Engel' n (%)** | **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi 'Orta DerecedeEngel' 'Çok Engel' n (%)** |
|---|---|---|
| **Sunum** | | |
| 1. Hemşirelik alanında araştırma makalelerine kolay ulaşılamaması | 63 (%57.2) | 95 (%71.5) |
| 2. Araştırma makalelerinde, hemşirelerin uygulamalarına yönelik önerilerin anlaşılır biçimde yazılmaması | 75 (%68.2) | 95 (%71.5) |
| 3. Araştırma makalelerinde, istatistiksel analizlerin anlaşılır biçimde yazılmaması | 73 (%66.4) | 99 (%74.5) |
| 4. Hemşirelik araştırmaları ile hemşirelik uygulamalarının ilgisiz olması | 81 (%73.7) | 94 (%70.7) |
| 12. Hemşirelik alanına özgü bilgilerin toplandığı merkezi bir birimin bulunmaması | 62 (%56.4) | 106 (%79.7) |
| 24. Hemşirelik araştırmalarının açık ve anlaşılır bir dille yazılmaması | 84 (%76.4) | 81 (%60.9) |
| **Kurum** | | |
| 6. Araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde olanakların yetersiz olması | 75 (%68.1) | 115 (%86.4) |
| 13. Hemşirelerin, hasta bakım işlemlerini değiştirme yetkisine yeterince sahip olmadıklarını düşünmesi | 67 (%60.9) | 106 (%79.7) |
| 14. Hemşirelerin araştırma sonuçlarını, çalışma ortamlarında kullanabileceklerine inanmaması | 70 (%63.6) | 105 (%79.0) |
| 18. Hekimlerin araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesinde hemşirelerle işbirliği yapmaması | 75 (%68.2) | 112 (%84.2) |
| 19. Yönetimin, araştırma sonuçlarının uygulamaya geçirilmesine izin vermemesi | 72 (%65.5) | 102 (%76.7) |
| 25. Hemşirelerin, araştırma sonuçlarını uygulamaya geçirmelerini diğer çalışanların desteklememesi | 66 (%60.0) | 110 (%82.7) |
| 29. Hemşirelerin, çalıştıkları ortamlarda yeni görüşleri uygulamaya geçirecek yeterli zamanlarının olmaması | 77 (%70.0) | 109 (%82.0) |
| **Hemşire** | | |
| 5. Hemşirelerin araştırmaya ilgi duymaması | 78 (%70.9) | 103 (%77.4) |
| 7. Hemşirelerin araştırma okuyacak zamanları olmaması | 83 (%75.5) | 90 (%67.7) |
| 9. Hemşirelerin, hemşirelik uygulamalarının değişmesiyle ortaya çıkacak yararlara inançlarının çok az olması | 77 (%70.0) | 91 (%68.4) |
| 15. Hemşirelerin, araştırma ile ilgili konularda tartışabilecekleri bilgili meslektaşlarına uzak olması | 67 (%60.0) | 99 (%74.5) |
| 16. Hemşirelerin, araştırmaların kendilerine yarar sağlayacağına ilişkin inançlarının çok az olması | 78 (%70.9) | 100 (%.75.1) |
| 20. Hemşirelerin, uygulamalarında araştırmayı önemli görmemesi | 74 (%67.3) | 91 (%68.5) |
| 21. Hemşirelik uygulamalarının değiştirilmesinin gereğini ortaya koyan yazılı bir belgenin olmaması | 70 (%63.7) | 107 (%80.5) |
| 26. Hemşirelerin, yeni görüşleri denemeye isteksiz olması | 69 (%62.7) | 98 (%73.7) |
| 28. Hemşirelerin, kendilerini bir araştırmanın niteliğini değerlendirebilecek kadar yeterli hissetmemesi | 70 (%63.6) | 85 (%63.9) |

| | | |
|---|---|---|
| **Araştırma** | | |
| 8. Hemşirelik araştırmalarının farklı gruplar üzerinde tekrarlanmaması | 80 (%72.7) | 89 (%67.0) |
| 10. Hemşirelerin, araştırma sonuçlarına güvenmede kararsız olması | 61 (%55.5) | 85 (%63.9) |
| 11. Hemşirelik araştırmalarının yöntem açısından eksiklikler içermesi | 79 (%71.8) | 83 (%62.4) |
| 17. Hemşirelikte araştırma makalelerinin yayınlanma sürecinin yavaş olması | 76 (%69.1) | 92 (%65.4) |
| 22. Hemşirelikte, araştırma sonuçlarının doğruluğunun kanıtlanmamış olması | 71 (%64.6) | 92 (%69.2) |
| 23. Hemşirelikte, araştırma makalelerindeki sonuçların birbiriyle tutarsız olması | 72 (%65.4) | 81 (%70.9) |
| 27. Araştırmalardan elde edilen aşırı bilginin hemşireleri sıkması | 66 (%60.0) | 84 (%63.2) |
| 30. Araştırmaların yabancı dilde yayınlanması | 85 (% 77.3) | 91 (%68.4) |

**Herhangi bir alt boyuta dahil edilmeyen 30. madde: Araştırmaların yabancı dilde yayınlanması ve 27. madde: Araştırmalardan elde edilen aşırı bilginin hemşireleri sıkması maddeleri toplam puanda yer almaktadır.*

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği alt boyutların puan ortalamalarının karşılaştırılmasında yalnızca kurum alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken (p = .000) sunum, hemşire, ve araştırma alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p = .518, p = .293, p = .183). Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin en yüksek puanı sunum alt boyutunda iken Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin en yüksek puanı kurum boyutundadır (Tablo 4).

***Tablo 4. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hemşirelerinin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması***

| | **Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi 'Orta Derecede Engel' 'Çok Engel' n (%)** | **Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi 'Orta DerecedeEngel' 'Çok Engel' n (%)** | **t** | **p** |
|---|---|---|---|---|
| **Sunum** (Ortalama ve Standart Sapma) | 2.83±0.65 | 2.88±0.70 | -.65 | .518 |
| **Kurum** (Ortalama ve Standart Sapma) | 2.76±0.60 | 3.19±0.70 | -5.06 | .000 |
| **Hemşire** (Ortalama ve Standart Sapma) | 2.85±0.53 | 2.93±0.72 | -1.05 | .293 |
| **Araştırma** (Ortalama ve Standart Sapma) | 2.78±0.70 | 2.64±0.89 | 1.34 | .183 |
| **Toplam*** | 2.80±0.46 | 2.93±0.62 | -1.87 | .062 |

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışan hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği puan ortalamaları ile hemşirelerin eğitim durumları, medeni durumları, internet erişimi, araştırma kursu alma durumları, süreli yayın takip etme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (p > .05). Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışan hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği puan ortalamaları ile hemşirelerin görevlerine ve yayınlara ulaşmadaki ekonomik yetersizlik durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır (p < .05) Yapılan ileri analizde farklılığın Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi için sorumlu hemşirelerden, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi için özel alan hemşirelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 5).

***Hemşirelerin Araştırma Kullanım Engellerini Azaltmaya Yönelik Önerileri***

Hemşireler araştırma kullanım engellerini azaltmaya yönelik sıklıkla aşağıdaki önerileri vurgulamışlardır:

- Yönetimin araştırma konusunda hemşireleri desteklemesi
- Okul hastane işbirliğinin sağlanması
- Hastanede bir araştırma merkezi veya biriminin kurulması
- Araştırma teknikleri ile ilgili mezuniyet sonrası kursların arttırılması ve eğitim toplantılarının düzenlenmesi
- Yabancı çalışmaların Türkçe'ye çevrilmesi ve Türkçe kaynak sayısının arttırılması
- Çalışma koşullarının rahatlatılması, kolaylaştırıcı olanakların sağlanması
- Çalışma ortamında internet erişimli bilgisayarların sağlanması ve kaynakların ücretsiz olması
- Araştırmaların anlaşılır olarak yazılması
- Araştırma sonuçlarının hemşirelerle paylaşılması.

*Tablo 5. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Çalışan Hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği Puan Ortalamalarına Göre Bazı Değişkenlerin Karşılaştırılması*

| Değişkenler | Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Engel Puan X ± SD | | Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Engel Puan X ± SD | |
|---|---|---|---|---|
| **Eğitim Durumu** | | | | |
| Ön Lisans | 2.68±0.55 | t= -1.68 | 2.72±0.51 | t= -0.593 |
| Lisans | 2.86±0.41 | p= .099 | 2.94±0.62 | p= .554 |
| **Medeni Durum** | | | | |
| Evli | 2.87±0.42 | t= 1.85 | 2.94±0.60 | t= .038 |
| Bekâr | 2.68±0.53 | p= .069 | 2.93±0.63 | p= .970 |
| **Görev** | | | | |
| Servis Hemşiresi | 2.81±0.44 | | 2.87±0.60 | |
| Servis Sorumlu Hemş. | 3.03±0.33 | F=4.608 | 2.49±1.00 | F=3.095 |
| Özel Alanlar | 2.77±0.42 | p=.012 | 3.00±0.60 | p=.049 |
| **İnternet Erişimi** | | | | |
| Hayır | 2.86±0.40 | t=-1.897 | 2.94±0.64 | t=.094 |
| Evet | 2.69±0.52 | p=.061 | 2.93±0.61 | p=.925 |
| **Araştırma Kursu Alma** | | | | |
| Hayır | 2.79±0.47 | t=-.816 | 2.92±0.63 | t=-.894 |
| Evet | 2.88±0.45 | p=.416 | 3.16±0.30 | p=.373 |
| **Süreli Yayın Takip Etme** | | | | |
| Hayır | 2.80±0.48 | t= -.193 | 2.93±0.63 | t= -.343 |
| Evet | 2.82±0.27 | p=.847 | 2.99±0.51 | p=.732 |
| **Yayınlara ulaşmada ekonomik yetersizlik** | | | | |
| Hayır | 2.83±0.43 | t=2.066 | 2.82±0.66 | t= -2.221 |
| Evet | 2.59±0.54 | p=.041 | 3.06±0.55 | p=.028 |

## Tartışma

Bu çalışmanın bulguları iki farklı bölgedeki üniversite hastanelerinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım engelleri ve etkileyen etmenlerin neler olduğunu ortaya koymaktadır. Belirlenen engeller diğer klinik alanlarda ve ülkelerde yapılan araştırma sonuçlarına parallellik göstermektedir. Elde edilen araştırma engelleri toplam puan ortalamasına bakıldığında hemşirelerin orta düzeyde engel algısına sahip olduğu saptanmıştır. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırılmasında yalnızca kurum alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmiştir. Bu çalışmada araştırma engelleri açısından kurumsal faktörlerin etkisinin daha fazla belirleyici olduğu görülmektedir. Bu sonuç, hemşirelerin araştırma kullanımı konusunda kurumsal desteğin yetersizliğini vurgulayan diğer çalışma sonuçlarını desteklemektedir (Glacken ve Chaney, 2004; Karkos ve Peters, 2006; Mehrdad, Salsali & Kazemnejad, 2008; Oranta, Routasalo and Hupli, 2002; Retsas, 2000; Strickland ve O'Leary-Kelley, 2009). Strickland ve O'Leary-Kelley (2009) klinik hemşire eğitimcilerinde yaptıkları çalışmada eğitim seviyesi düşük olan hemşirelerin, yüksek eğitim seviyesindeki hemşirelere göre daha fazla kurum alt boyutunda engel yaşadığını belirtmişlerdir. Kajermo ve arkadaşları (2008) 833 hemşirenin katıldığı çalışmalarında, araştırma kullanımına ilişkin algılanan engeller arasında en yüksek oranda kurum alt boyutunun olduğunu saptamıştır. Bu sonuç, diğer ülkelerde olduğu gibi kurumlardaki araştırma kültürünün etkisini göstermesi açısından önemlidir. Bir çok araştırmada çalışma ortamının en önemli engel olduğu vurgulanmaktadır (Karkos & Peters, 2006; LaPierre, Ritchey and Newhouse, 2004). Çalışma ortamının iyileştirilmesi, hemşirelerin yöneticiler ve diğer sağlık ekibi üyeleri tarafından desteklenmesi, daha bağımsız olarak çalışmasının sağlanması hemşirelerin araştırma kullanımında kurum desteğini sağlamada önem taşımaktadır. Bu nedenle kurumun araştırma konusunda gerçekçi hedefler belirlemesi araştırma kullanımını destekleyebilir. Ayrıca kurum tarafından araştırma kullanımının gerekliliğinin hissettirilmesi, araştırma kültürünün kurum tarafından benimsetilmesi ve ekip çalışmasının gerçekleştirilmesi önemlidir.

Araştırma deneyimi olan Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %52'si anket toplama, %28'i yürütücü olarak, %12'si makale yazma aşamalarında görev alırken, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin ise %57.4'ü daha önce anket toplama, %29.3'ü yürütücü olarak, %8.5'i makale yazma aşamalarında görev almıştır. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %78.9'u, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %95.5'i araştırma kursu almamışlardır. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin %11.9'u, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi hemşirelerinin ise %9.8'i herhangi bir hemşirelik dergisi takip ettiğini belirtmiştir. Benzer olarak dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalarda araştırmaya katılan hemşirelerin bilimsel araştırma, etkinliklere katılma ve bilimsel mesleki bir dergi takip etme oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir (Khorshid, 1996; Retsas & Nolan, 1999; Yava, ve ark., 2007; Yava ve ark., 2008;). Bunun nedeni hemşireler tarafından bilimsel araştırmaların akademisyenler tarafından yapılması gerekiyor algısının hakim olmasından ve araştırma kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanabilir.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %82.8'i, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi hemşirelerinin %45.1'i veritabanlarına ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Atkinson, Turkel, ve Cashy (2008) araştırma yapmanın zaman alıcı ve deneyim gerektirdiğini belirt-

mekte ve hastanenin veritabanında olmayan makalelerin ücretli olduğunu bildirmektedir. Boström, Kajermo, Nordström, ve Wallin (2007) araştırma kullanımının en önemli belirleyicileri arasında araştırmalara ulaşım ve yönetici desteği olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmada yayınlara ulaşmada ekonomik yetersizliği olan hemşirelerin ekonomik durumu iyi olan hemşirelere göre araştırma kullanım engel algıları daha yüksek bulunmuştur. Tsai (2000) tarafından yapılan çalışmada zaman yokluğu, personel eksikliği, bilgi yetersizliğinin yanı sıra maddi destek yokluğu araştırma kullanım engelleri arasında yer almaktadır. Parahoo (2000) araştırma kullanımında finansal engelin önemli olduğunu bildirmektedir. Bir araştırma sürecinin tamamlanmasında maddi kaynaklar önem taşımaktadır. Hemşirelerin ekonomik durumlarının yetersiz olması ve araştırma yapmak için gerekli kaynağa ulaşamamaları araştırma yapmak için engelleyici olabilir. Bu nedenle araştırma yapmaya istekli olan hemşirelerin finansal desteğinin sağlanması veya finansal ödüllerin uygulamaya geçirilmesi araştırma yapma oranlarının artışını sağlayabilir.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çalışan hemşirelerin Araştırma Kullanım Engelleri Ölçeği puan ortalamaları ile hemşirelerin eğitim durumları, medeni durumları, internet erişimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yava ve arkadaşları (2008) çalışmalarında hemşirelerin çalıştığı klinik, mezun oldukları okul, çalışma süresi ile engeller ölçeğinin genel puan ortalamaları aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptamamıştır. Hemşirelerin araştırma kullanımına ilişkin kişsel düşünce ve tutumlarının benzer olması bu bulguların bir açıklaması olabilir. Bu çalışmada her iki üniversitenin hemşirelerinde görev durumları ile araştırma kullanım engelleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. Yava ve arkadaşları (2008) ise görev durumları ile engeller ölçeğinin genel puan ortalamaları aralarındaki farkı istatistiksel olarak anlamlı bulmamıştır. Bu sonucu hemşirelerin araştırma kullanımının gerekliliğinin farkında olması, önceki araştırma deneyimleri, çalıştığı ortamdaki iş yükü, ekonomik yetersizlik durumu etkilemiş olabilir.

## Sonuç ve Öneriler

Hemşirelerin araştırma kullanımı ile ilgili algılanan engellerin belirlenmesi, hemşirelerin araştırma kullanımının artırılmasına yönelik girişimlerin planlanmasında önemlidir. Son yıllarda dünyada ve Türkiye'de yapılan çalışmalar hemşirelerin araştırma kullanımı ile ilgili algılanan engellerinin benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada kırsal alandaki hastanede çalışan hemşireler araştırma kullanım engelleri ölçeğinin hemşire alt boyutundan en yüksek puanı alırken kentsel alandaki hastanede çalışan hemşireler kurumsal alt boyutundan daha yüksek puan almışlardır.

Gelecek araştırmalarda gözlem ve görüşme metodunun kullanıldığı kalitatif araştırmalarla hemşirelerin araştırma kullanımı ile ilgili karşılaştıkları engelleri, deneyimleri ve algılarına ilişkin daha derin bilgi edinilerek, planlanacak girişimlere yol gösterecektir. Engellerin nasıl azaltılabileceği ile ilgili yönetim ve çalışanların birlikte karar vermesi önemli olduğu için her iki grubun içinde olduğu deneysel araştırmalar planlanabilir. Ayrıca, kurum kültürünün değiştirilmesinin araştırma kullanım engellerini nasıl etkileyeceğine yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca finansal ve eğitim desteği sağlanmasının araştırma kullanımını nasıl etkileyebileceğini araştıran çalışmalar da planlanabilir.

## Kaynakça


Atkinson, M., Turkel, M., Cashy, J.. (2008). Overcoming barriers to research in a Magnet community hospital. *Journal of Nursing Care Quality*, 23:362-68.

Bayık, A., Özsoy, S. A, Uysal, A., Ardahan, M., Özkahraman, Ş. (2005). Araştırma Kullanımında Engeller Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. III.Uluslarası ve X. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Kongre Özet Kitabı, 7-10 Eylül 2005, pp:31, İzmir.

Boström, A. M, Kajermo, K. N., Nordström, G., ve Wallin, L. (2007). Barriers to research utilization and research use among registered nurses working in the care of older people: Does the Barriers Scale discriminate between research users and non-research users on perceptions of barriers? *Implementation Science*, 3(24):1-10.

Chau, J. P. C., Lopez, V., Thompson, D. R. (2008). Survey of Hong Kong nurses' perceptions of barriers to and facilitators of research utilization. *Research in Nursing & Health*, 31:640-9.

Emiroğlu, N., Ünlü, H., Terzioğlu, F., Bulut, H. (2005). Hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1-2:64-86.

Erdoğan, V. (2008). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devlet hastanelerinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım engelleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelikte Yönetim AD, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Funk, S. G., Champagne, M. T., Wiese, R., & Tornquist, E. (1991). Barriers:The barriers to research utilization scale. *Applied Nursing Research*, 4(1):39-45.

Glacken, M., and Chaney, D. (2004). Perceived barriers and facilitators to implementing research findings in the Irish practice setting. *Journal of Clinical Nursing*, 13(6):731-40.

Hutchinson, A. M, Johnston, L. (2004). Bridging the divide: a survey of nurses' opinions regarding barriers to and facilitators of research utilization in the practice setting. *Journal of Clinical Nursing*,13:304-15.

ICN (2006). The ICN Code of Ethics for Nurses 2006. Accessed on: 15 July 2014,Available at: http://www.icn.ch/images/stories/documents/about/icncode_english.pdf

Kajermo, K. N., Nordström, G., Krusebrant, A., Björvell, H. (1998). Barriers to and facilitators research utilization as perceived by a group of registered nurses in Sweden, *Journal of Advanced Nursing*, 27:798-807.

Kajermo, K. N., ve ark., (2008). Predictors of nurses' perceptions of barriers to research utilization. *Journal of Nursing Management*, 16:305-314.

Kajermo, K. N., Bostrom, A. M., Thompson, D. S., Hutchinson, A. M., Estabrooks, C. A., & Wallin, L. (2010). The Barriers scale – the barriers to research utilization scale: A systematicreview. *Implementation Science*, 5(32): 1-22.

Karkos, B., Peters, K. (2006). A magnet community hospital: Fewer barriers to nursing research utilization. *Journal of Nursing Administration*, 36:7-8.

Khorshid, L. (1996). Hemşirelerin hemşirelik araştırmalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12:13-9.

LaPierre, K., Ritchey, R., ve Newhouse. (2004). Barriers to research use in the PACU. *Journal of Peri Anesthesia Nursing*, 19(2):78–83.

Mehrdad, N., Salsali, M., Kazemnejad, A. (2008). The spectrum of barriers to and facilitators of research utilization in Iranian nursing. *Journal of Clinical Nursing*, 17(16): 2194-202.

Olade, R. A. (2004). Evidence-based practice and research utilization activities among rural nurses. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(3):220–5.

Oranta, O., Routasalo, P., Hupli, M. (2002). Barriers to and facilitators of research utilization among Finnish registered nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 11(2): 205-13.

Parahoo, K. (2000). Barriers to, and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. *Journal of Advanced Nursing*, 31(1):89-98.

Platin, N. (2000). Kanıta dayalı hemşirelik ülkemizde uygulanamaz. Neden? 1.Uluslararası ve VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Kongre Kitabı, 29 Ekim-2 Kasım 2000. Antalya. 23-26.

Polit, F. D., Hungler, P. B. (1995). Essentials of Nursing Research methods, appraisal and utilization. Third Edition. Philadelphia: J.B.Lippincott; p.406-15.

Retsas, A. (2000). Barriers to using research evidence in nursing practice. *Journal of Advance Nursing*, 31:599-606.

Retsas, A, and Nolan, M. (1999). Barriers to nurses' use of research: an Australian hospital study. *International Journal of Nursing Studies*, 36:335-43.

Sitzia, J. (2001). Barriers To Research Utilization: The Clinical Setting and Nurses Themselves. *European Journal Of Oncology Nursing*, 5(3):154-64.

Schoonover, H. (2009). Barriers to research utilization among registered nurses practicing in a community hospital. *Journal for Nurses in Staff Development*, 25:199-212.

Strickland, R., O'Leary-Kelley, C. (2009). Clinical nurse eduactors' perceptions of research utilization. *Journal of Nurses in Staff Development*, 25(4):164-71.

Tsai, S. (2000). Nurses'participation and utilization of research in the Republic of China. *International Journal of Nursing Studies*, 37: 435-44.

Thompson, D., et al. (2008). The relationship between busyness and research utilization: it is about time. *Journal of Clinical Nursing*, 17: 539-48.

Veeramah, V. (1995). A study to identify the attitudes and needs of qualified staff concerning the use of research findings in clinical practice with mental care settings. *Journal of Advance Nursing*, 22(5):855-61.

Yava, A., ve ark. (2008). Kardiyoloji ve Kalp Damar Cerrahisi Hemşirelerinin Araştırma Sonuçlarını Kullanmalarını Etkileyen Faktörler. *Anatol J. Clin. Investing*, 2(4):160-66.

Yava, A., Tosun, N., Çiçek, H., Yavan, T., Terakye, G., Hatipoğlu, S. (2007). Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeği'nin geçerlilik ve güvenirliği, *Gülhane Tıp Dergisi*, 49:72-80.

Yava, A., Tosun, N., Çiçek, H., Yavan, T., Terakye, G., Hatipoglu, S. (2009). Nurses' perceptions of the barriers to and the facilitators of research utilization in Turkey. *Applied Nursing Research*, 22:166-75.